

Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Rezerwat Kultury”

Stowarzyszenie “Mamy Czas”

Stowarzyszenie “Przymierze Rodzin”

**Raport ewaluacji przeprowadzony na potrzeby konferencji “Do jednej bramki-  
dobre praktyki warszawskich Klubów dla Rodzin”, 16 czerwca 2021r  
na platformie FB: <https://www.facebook.com/razemdlarodzin>.**

Temat:

Badanie ewaluacyjne działalności Warszawskich Klubów dla Rodzin i skuteczności ich oddziaływań na przestrzeni ostatnich 10 lat, w oparciu o przeprowadzenie wystandaryzowanego wywiadu z osobami koordynującymi Kluby.



Opracowały:

Monika Ciechomska

Joanna Leszczyńska

Magdalena Łazeba

Alicja Sakowska

## SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie .....	1
2. Wyniki ewaluacji .....	5
3. Wnioski .....	17
4. Bibliografia .....	18
5. Załączniki .....	19

### **1. Wprowadzenie**

Na przełomie kwietnia i maja 2021 roku została przeprowadzona ewaluacja Warszawskich Klubów dla Rodzin, której celem było zbadanie, działalności Klubów i skuteczności ich oddziaływań, przedstawienie doświadczeń Klubów, ukazanie zasadności działań Klubów w perspektywie wczesnej profilaktyki na przestrzeni 10 lat.

W trakcie badania zebrano informacje pochodzące od koordynatorów oraz założycieli Warszawskich Klubów dla Rodzin.

Dane zebrano za pomocą metod badawczych tj: ankiet oraz wywiadów.

W badaniu wzięło udział 20 klubów.

Następnie przeprowadzono analizę ilościową i jakościową na podstawie odpowiedzi respondentów. Analizę jakościową oparto o wiedzę z zakresu wczesnej profilaktyki, teorii relacji opiekun- dziecko, koncepcja resilience.

#### Cele ewaluacji:

- dostarczenie informacji na temat działania Warszawskich klubów dla rodzin,
- przyjrzenie się skuteczności ich oddziaływania na przestrzeni ostatnich 10 lat
- sformułowanie wniosków służących opracowaniu rekomendacji dla BKDS ds. dzieci, młodzieży i rodziny na temat funkcjonowania Klubów dla rodzin.

### Odbiorcy ewaluacji:

W ewaluacji wzięły udział organizacje, które prowadzą kluby dla rodzin w Warszawie, mają dofinansowanie z urzędu miasta oraz jeden, który dofinansowania nie ma:

- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Rezerwat Kultury”
- Stowarzyszenie “Mamy Czas”
- Stowarzyszenie Przymierze Rodzin
- Stowarzyszenie SKAT Stołeczny Klub Aktywnych Tatów
- Fundacja Vocati
- Stowarzyszenie Mama, Tata i Ja
- Stowarzyszenie Pomocy Psychologicznej Syntonia
- Fundacja razem Przez Macierzyństwo
- Fundacja Zwalcz Nudę i konsorcjum Rodzina Wspólna Sprawa
- Fundacja Chrześcijańska NEBO
- Fundacja Przez Zabawę do Rozwoju
- Ta Szansa- pełna nazwa z KRS: Oddział Terenowy Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci "Szansa" Warszawa Targówek
- Stowarzyszenie Mierz Wysoko, Wawerski Klub dla Rodzin
- Stowarzyszenie dla Rodzin
- Armia Zbawienia
- Stowarzyszenie "Serduszko dla Dzieci"
- Fundacja A.R.T./ Rodzinna Klubokawiarnia Praska
- Kluby Przyjazne Rodzinom na Pradze-Północ (w Caritasie)
- Fundacja Una
- Fundacja Sto Pociąg

### Czas ewaluacji:

Ewaluacja została przeprowadzona w dniach 25 maja- 31 maj 2021 r.

Pytania w ankiecie:

1. Jak długo działacie?
2. Czy zakładając Klub korzystaliście z doświadczeń innych Klubów?
3. Źródło dofinansowania.
4. Ilość odbiorców rocznie.
5. Ile osób jest zaangażowanych w działanie Klubu?
6. Czy i jak jako zespół dbacie o poziom merytoryczny Waszych działań? Czy korzystacie z superwizji, szkoleń?
7. Czy współpracujecie z innymi klubami?
8. Jaka jest oferta?
9. Co łączy beneficjentów? Kto przychodzi?
10. Jakie odbiorcy mają szczególne trudności/cechy?
11. Podajcie przykład kiedy widzieliście rozwiązane trudności jakie miały rodziny w trakcie uczęszczania do Klubu, np. rodzina miała problem, kryzys i dzięki Klubowi rozwiązała go.
12. Jakie umiejętności według waszych obserwacji nabywa dziecko/ rodzice/ rodzina przychodząc do Klubu?
13. Jakie doświadczenia nabyte w Klubie będą pomocne w przejściu dziecka do przedszkola?
14. W jaki sposób Klub sprzyja tworzeniu się społeczności rodziców?- rytuały, świętowanie, kontakty poza klubem.
15. W jaki sposób Klub tworzy siatkę wsparcia dla rodzica?
16. Co się nie sprawdziło w Waszej działalności, jakie były rzeczy z których wycofaliście się? Można było je zrobić inaczej?
17. Czyją inicjatywą było powołanie Klubu?
18. Z jakimi wyzwaniem spotykacie się prowadząc Klub? Jak sobie z nimi radzicie?
19. Jak przetrwaliście pandemię?
20. Jakbyście mieli doradzić komuś, kto chce zacząć, czego powinien unikać, na co zwrócić uwagę, co musi być/mieć?
21. Co we współpracy z Urzędem dezorganizuje/ utrudnia?
22. Jak funkcjonowanie Klubów pomaga w polityce miasta?
23. Dlaczego Kluby są cenne dla mieszkańców W-wy?

### Metody badawcze:

- badania ankietowe
- indywidualne wywiady

### Wyniki ewaluacji:

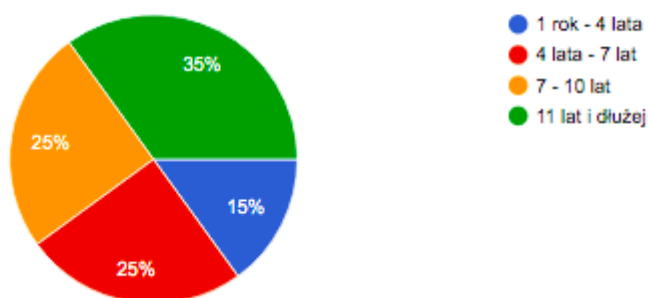
Opracowane dane będą zaprezentowane podczas konferencji dostępnej na stronie: <https://www.facebook.com/razemdlarodzin> 16 czerwca oraz po zakończeniu konferencji.

## 2. Wyniki ewaluacji

W ewaluacji wzięło udział 20 organizacji prowadzące kluby dla rodzin w okresie od 1 roku do ponad 10 lat.

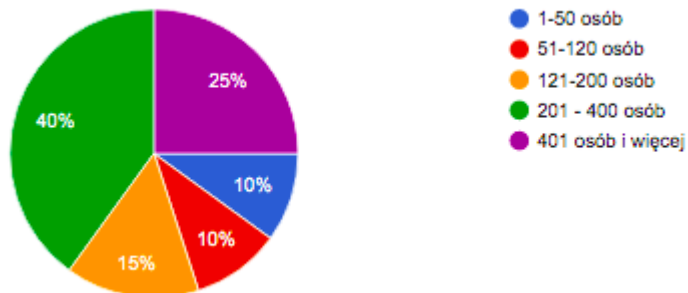
### 1. Jak długo działacie?

20 odpowiedzi



2. Źródłem finansowania są głównie dotacje z Urzędu m.st. Warszawy, ponadto 21% korzysta z dofinansowania Urzędów Dzielnic, oraz część to darowizny, współpraca z biznesem, FIO, odpłatna działalność pożytku publicznego.

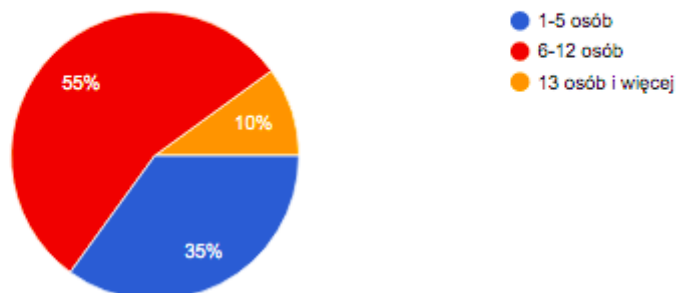
3. Ilość odbiorców w ciągu ostatniego roku:



5. Ilość osób zaangażowanych w działanie Klubu.

5. Ile osób jest zaangażowanych w działanie Klubu?

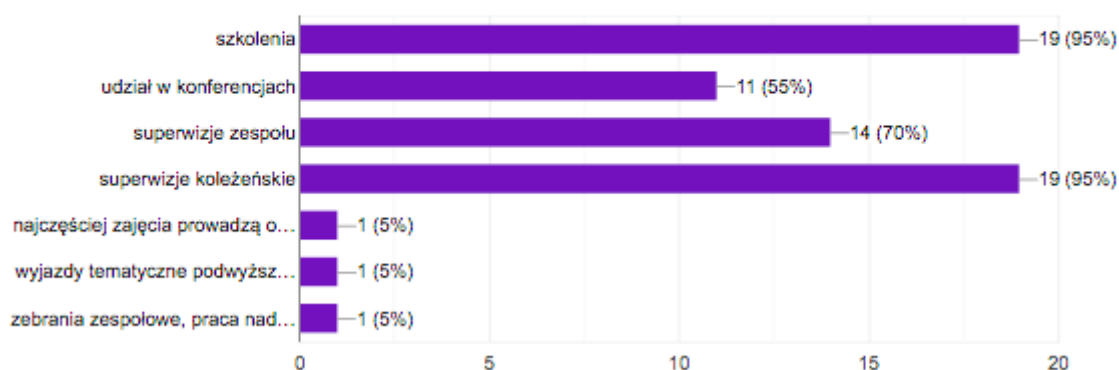
20 odpowiedzi



Pośród badanych 94,7% korzysta z superwizji koleżeńskich, szkolenia 94,7%, udział w konferencjach 57,9%, superwizje zespołu 68,4%. Dowodzi temu, że organizacje dbają o wysoki poziom merytoryczny

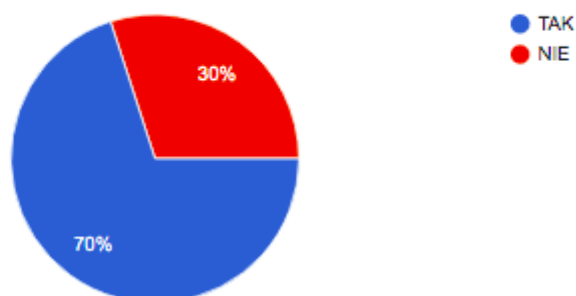
6. Czy i jak jako zespół dbacie o poziom merytoryczny Waszych działań? Czy korzystacie z superwizji, szkoleń?

20 odpowiedzi



7. Czy współpracujecie z innymi klubami?

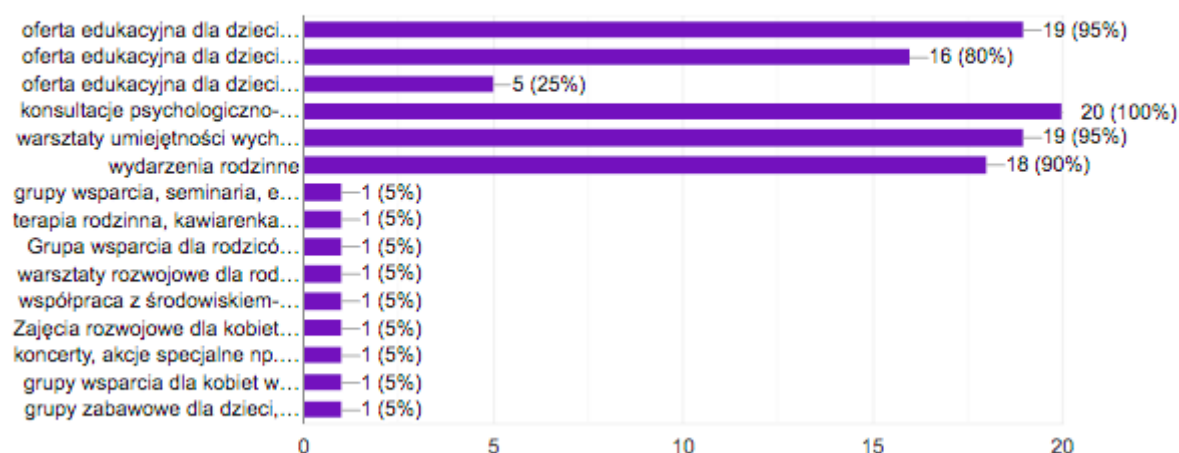
20 odpowiedzi



**70% klubów współpracuje ze sobą**

## 8. Jaka jest oferta?

20 odpowiedzi



**Oferta w klubach** głównie jest skierowana do dzieci i rodziców.

Oferta dla dzieci w zakresie edukacji i rozwoju dostosowana jest do wieku dzieci, przedstawia się następująco: w wieku 0-3 lat - 95% , dzieci 3-6 lat - 80 % , dzieci pow.6 lat- 25%.

Oferta dla rodziców: konsultacje psychologiczne, pedagogiczne- 100%, warsztaty umiejętności wychowawczych- 95 % , oraz dla całych rodzin wydarzenia rodzinne typu pikniki, koncerty, warsztaty- 90 %.

## 9. Według odpowiedzi respondentów do klubów przychodzą (wybrane odpowiedzi):

Rodziny w kryzysie rozwojowym, ze względu na narodziny pierwszego dziecka, dwójkę małych dzieci w rodzinie

*„rodzice małego dziecka, często pierwszego, czasem rodziny z dwójką dzieci, Mamy stałą grupę tatusiów oraz babć i niań”;*

*„W większości kobiety. Zazwyczaj przychodzą gdy ich pierwsze dziecko ma około 8 miesięcy/ roku. Potem zostają do momentu pójścia dziecka do przedszkola, ew. żłobka. Bardzo często wracają z kolejnym dzieckiem. Zdarzają się oczywiście również zaangażowani Tatusiowie”;*

*„w przeważającej liczbie mamy”; „mamy przebywające na urloпах wychowawczych lub macierzyńskich”; „pary (zamierzające założyć rodzinę)”*



Rodziny w sytuacji kryzysu, ze względu na kryzys emocjonalny, związany z wyczerpaniem własnych zasobów, rodzice narażeni na depresję poporodową rodziny w kryzysie okołorozwodowym, rodzice borykający się ze specyficznymi problemami wychowawczymi, trudnościami wychowawczymi, rodziny z trudnościami w funkcjonowaniu społecznym:

*„Osoby doświadczające różnego rodzaju kryzysów i sytuacji trudnych”; „Rodziny w kryzysie, rozwód, DDA/DDD, postanowienie sądu; rodziny-rodzice zapisane przez OPS/w tym asystentów lub kuratorów (np. konieczność odbycia warsztatów WUW, organizacja zajęć dla dzieci- głównie specjalistycznych TUS i logopedia , konsultacje wychow. dla rodziców)”, „rodzice przeżywający kryzysy małżeńskie i wychowawcze - nie radzący sobie z dziećmi”; „głównie mamy dzieci w wieku przedszkolnym i młodszych mające trudności w komunikacji z dzieckiem, zaniepokojone rozwojem, chcące być lepszymi mamami mamy w kryzysie emocjonalnym związanym z przeciążeniem opieką lub też z poczuciem osamotnienia w opiece”; „Rodziny z różnymi trudnościami ( wychowawczymi, rozwojowymi dzieci)” , „W założeniu miał to być klub dla aktywnych tatów. Aktywni tatusie nie przychodzą, bo nie mają czasu ani takiej potrzeby. Przychodzili głównie ojcowie "na zakręcie", a w tej chwili 1/3 to mamy "na zakręcie".*

Rodzice szukający “wspólnoty” podobnych rodziców, czyli rodzice szukający kontaktu z osobami w podobnej sytuacji życiowej, chcący poznać ludzi ze swojego otoczenia, chcący poznać lokalną ofertę dla rodzin z małymi dziećmi:

*„Beneficjentów łączy miejsce - to nasi sąsiedzi”; „Zamieszkiwanie na terenie gdzie działa Klub”; „znalezieniem kontaktów do osób, które mają podobne wyzwania w rodzicielstwie, rodziny chcące nawiązać nowe znajomości”; „Beneficjentów łączy miejsce. Początkowo przychodzili na zajęcia jednorazowo. Po pewnym czasie, gdy poczuli się u nas "jak w domu" zaczęły się tworzyć małe rodzicielskie grupy wsparcia. Do klubokawiarni przychodzą rodziny z małymi dziećmi, jak również dziadkowie, którzy wspierają rodziców w codziennych obowiązkach. Łączy je jedno: chcą rozwijać się rodzicielsko, biorą aktywny udział w życiu klubokawiarni, przychodzą na zajęcia i pomagają zarówno nam jak i sobie wzajemnie”; „Rodziny, które mają dzieci w podobnym wieku, mieszkańcy danej dzielnicy, wspólne zainteresowania, trudności np. wychowawcze”; „Przychodzą głównie mamy ,*

*pojawiają się ojcowie , dziadkowie, przede wszystkim babcie, niekiedy całe rodziny , nianie . Przede wszystkim szukają zajęć dla swoich pociech, ale też przychodzą na tzw. pogaduchy przy kawie, wymianę informacji, często rodzą się przyjaźnie między mamami, wspólne spacer , więzi międzypokoleniowe.” „Całe rodziny, matki, ojcowie, dziadkowie, dzieci, które niejednokrotnie "czują się jak w domu", a dzieci rosną razem z nami”; „osoby pełniące opiekę nad dziećmi podczas nieobecności rodziców (nianie-cioce/babcie/dziadkowie z dziećmi”, „rodziny z dziećmi z terenów rewitalizacji”*

Rodzice, którzy chcą wspierać dziecko w rozwoju, tzn. chcą wspierać własny rozwój jako rodzica, przygotować dziecko i siebie do adaptacji do przedszkola, chcą nauczyć się jak wspierać dziecko w procesie socjalizacji, chcą nauczyć się jak bawić się z dzieckiem, chcą dowiedzieć się jak stymulować dziecko w obszarze poznawczym, emocjonalnym, ruchowym.

*„rozwój osobowości; osoby, które chcą zapewnić dzieciom odpowiedni rozwój, kontakt z rówieśnikami, szukają pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, osoby chcące pracować nad świadomością samego siebie w procesie wychowawczym”; „Beneficjentów łączy dobro dziecka - chęć jego prawidłowego rozwoju, ew. kłopotu w rozwoju i w wychowaniu i potrzeba szukania pomocy”; „głównie rodzice (w większości mamy) zainteresowane rozwojem dzieci w aspekcie społecznym i poznawczym”; „Głównie mamy na macierzyńskim, bywają też ojcowie i inni opiekunowie; „Łączy ich potrzeba znalezienia oferty zajęć dla dzieci, próby socjalizacji najmłodszych, rozwój osobisty i wzmocnienie kompetencji rodzicielskich dzieją się przy okazji, pierwotna potrzeba to zaspokojenie potrzeb dziecka”.*

Profesjonalistom

*„Specjaliści na wykłady”; „profesjoniści- chcący poszerzać swoją wiedzę.”*

Dzieci, w przeważającej liczbie 0-6 lat.

## **10. Trudności/cechy odbiorców**

- Kryzysy: rozwojowy- rodzi się dziecko, doświadczają zmiany, albo kryzys życiowy- rozwód, problemy wychowawcze, przeciążenie, stres- poczucie osamotnienia, zagubienia, -- potrzeba wsparcia

- Wspieranie dziecka w rozwoju- socjalizacja, umiejętność bycia w grupie, kontakt z rówieśnikami.
- Aspekt wspólnotowy- poszukiwanie ludzi którzy są w podobnym momencie życiowym, samotność, „sąsiedzi”
- Rodzice przeżywający kryzysy małżeńskie i wychowawcze, trudności w funkcjonowaniu społecznym.

## **11. Rozwiązywanie problemów**

- Zwraca uwagę szczegółowa analiza potrzeb rodziny, organizacje prowadzące kluby dobrze znają swoich odbiorców.
- Rodzic często przychodzi już ze zdefiniowanym problemem i otrzymuje wsparcie, warsztat, konsultacje, zajęcia specjalistyczne dla dziecka
- Udział w grupie jest okazją żeby Rodzic zauważył, że być może dziecko albo on potrzebuje wsparcia, interwencji
- Problemy okołorozwodowe
- Prowadzący zauważają jakieś trudności, zwracają uwagę, kierują do specjalisty, instytucji. Zwraca uwagę fakt, że Klub istnieje jako instytucja współpracuje z innymi jednostkami, ma rozeznanie gdzie szukać pomocy specjalistycznej- jest pierwszym kontaktem, jednocześnie cały czas wspierając rodzinę, to ważne żeby wytrwać w leczeniu, diagnozie, nie poczuć się dyskryminowanym, zawstydzonym, poczuciem „jestem do niczego”

## **12.1./13. Umiejętności nabywane przez dziecko**

- uspołecznienie dziecka, nabywanie umiejętności bycia w grupie oraz dostosowywania się do zasad zgodnego współdziałania,
- zdobywanie nowych umiejętności ruchowych (np. krok odstawno-dostawny), poznawczych (np. grupowanie wg cechy), językowych (np. znajomość piosenek), manualnych (np. wycinanie nożyczkami), umuzykalniających

- edukacja - rozwija się motoryka, umiejętność koncentracji i aktywnego słuchania, rozwija się pamięć zarówno słuchowa jak i ruchowa.
- rozwój kompetencji społecznych, odkrycie zdolności/ talentów,
- psychomotoryka, pewność siebie, konstruktywnie spędzony czas,
- funkcjonowanie w grupie: dziecko musi nauczyć się słuchać prowadzącej, poczekać, zrozumieć, że grupa działa według harmonogramu, musi dostosować się do zasad zgodnego współdziałania,
- pierwsze relacje z rówieśnikami,
- usprawnienie motoryki małej i dużej, koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- przyzwyczajają się do obecności innych dorosłych

#### **12.2. Umiejętności nabywane przez Rodzica (według wskazań respondentów):**

- Rodzic uczy się jak bawić się z dzieckiem, pomysły do zabaw z dziećmi
- Rodzic nabywa świadomości ile może oczekiwać od dziecka, jak reagować kiedy dziecko nie słucha się, jest agresywne, buntuje się, albo reaguje lękiem.
- Uczy się pozytywnej komunikacji, kontroli emocji, dostaje wiedzę dt. obszarów rozwoju dziecka, rozwoju osobistego, tworzenia relacji otwartości, uważności na potrzeby innych, wiedzy z zakresu rozwoju i wychowania, aktywności do podejmowania wspólnych działań, także poza Klubem, pokonywania kryzysów osobistych, rodzinnych, zawodowych
- Zwiększa się albo stabilizuje poczucie własnej wartości.
- Nabywa konkretne umiejętności wychowawcze
- Większe poczucie pewności siebie, mniejszy niepokój
- Większa uważność na potrzeby swoje i dziecka i adekwatne reagowanie na nie
- Większa wiedza z zakresu rozwoju i wychowania
- Większa świadomość na temat relacji z dzieckiem, dzięki temu potrafi sam identyfikować źródła problemów
- Otrzymują konkretne narzędzia aby usprawnić komunikację w rodzinie
- Lepsza regulacja mechanizmu radzenia sobie z trudnymi emocjami, ze stresem

**14./15. Dzięki działaniom Klubów buduje się “społeczność rodziców”, która jest ważnym elementem wsparcia.**

Spotkania w klubie włączają rodziców w działania na rzecz klubu, zachęcają do podejmowania aktywności na rzecz społeczności, tworzą się grupy wzajemnego wsparcia, nawiązują się przyjaźnie.

Regularne spotkania rodziców przychodzących do klubu, organizowanie spotkań w klubie z inicjatywą rodziców i poza klubem, uczestnictwo w imprezach okolicznościowych tworzy sieć kontaktów i pomocy, nawiązują się przyjaźnie między dziećmi i rodzicami.

Poprzez spotkania otwarte, rozmowę, bycie w społeczności i bycie współodpowiedzialnym za tę społeczność, wolontariat na rzecz klubu, spotkania z psychologiem, konsultacje z psychologiem, informowanie o wsparciu oferowanym przez inne instytucje w dzielnicy tworzy się tzw. siatka wsparcia. Kluby współpracują z okolicznymi przedszkolami, placówkami wsparcia dziennego oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

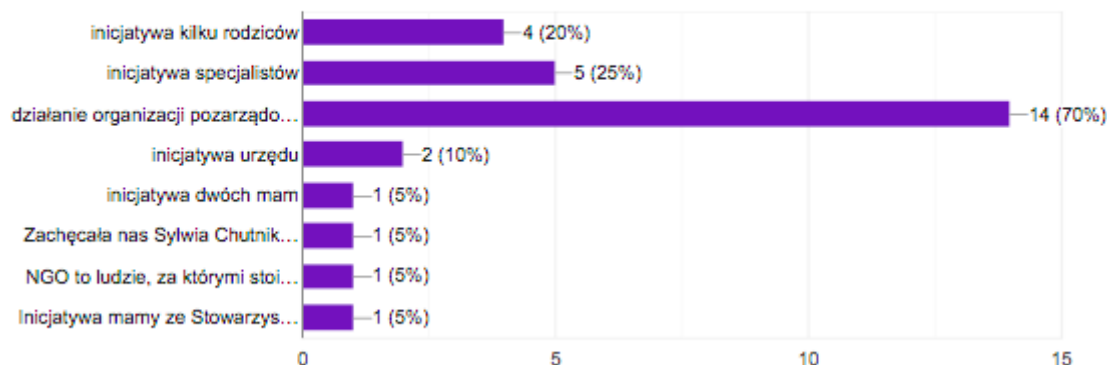
**16./20. Respondenci wskazali, że to co jest istotne w prowadzeniu Klubu to:**

- lokal
- dwie sale, jedna otwarta druga warsztatowo-zajęciowa
- dobra kadra i zgrany zespół
- spójna oferta
- jasne zasady rekrutacyjne
- dofinansowanie
- zajęcia częściowo odpłatne (bardziej doceniane)
- grupy wsparcia dla mam małych dzieci
- warsztaty
- konsultacje indywidualne
- dostosowanie zajęć do potrzeb odbiorców

**17. Czyją inicjatywą było powołanie Klubu?**

## 18. Czyją inicjatywą było powołanie Klubu?

20 odpowiedzi



## 18. Wyzwania z jakimi mierzą się prowadzący Klubów (powtarzające się wypowiedzi):

- trudności w rozwiązywaniu problemów z jakimi mierzą się rodzice- pomoc współpracujących psychologów
- zatrudnienie dobrych specjalistów
- rekrutacja po wakacjach
- brak stałego finansowania lokalu, remonty, wyposażenie
- sytuacje nieoczekiwane- tj. pandemia
- koszty utrzymania kadry, co związane jest ze stałym finansowaniem
- środki na więcej bezpłatnych konsultacji i wsparcia dla rodziców

## 19. Jak Kluby poradziły sobie w okresie pandemii:

Wszystkie kluby dostosowały swoją ofertę w trakcie trwania pandemii, częściowo online lub stacjonarnie w mniejszych grupach. W niektórych przypadkach (wykłady dla rodziców) zanotowano wzrost liczby uczestników jednak w przypadku małych dzieci zanotowano znaczny spadek a nawet wycofanie się z zajęć online.

## **21. Współpraca z Urzędem, respondenci wskazali:**

Większość organizacji jest zadowolona ze współpracy, organizacje cenią współpracę za elastyczność, pomocną postawę

Problemem często wskazywanym był:

- brak ciągłości w dofinansowaniu, niewystarczająca informacja w jakiej wysokości będzie możliwa dotacja,
- brak jasnej informacji co do planów Urzędu Miasta względem Klubów,
- brak miejskiej promocji idei Klubów,
- rotacja pracowników w urzędzie,
- uważność na wszystkie kluby i te działające w LSW i te działające samodzielnie

## **22. Funkcjonowanie Klubów a pomoc w polityce miasta**

- Program klubów realizuje politykę rodzinną
- Dociera do bardzo sprecyzowanej grupy, charakteryzuje się dużą znajomością beneficjentów i ich potrzeb,
- Mają ogromną rolę we wsparciu całej rodziny, pomocy rodzicom w wychowywaniu dziecka, dzieciom w ogólnym rozwoju i przygotowaniu dziecka do żłobka czy przedszkola, korekty niepożądanych zachowań wychowawczych czy trudności rozwojowych. Pełni rolę wczesnej prewencji.
- Funkcjonowanie klubów buduje prestiż miasta (“wiele miast w Polsce zazdrości tak dużego udziału Klubów dla Rodzin w siatce miejsc sprzyjających rozwojowi dzieci przed pójściem do przedszkola/szkoły”), “sprzyja polityce dbania o rodzinę i jej właściwe funkcjonowanie.”
- Kluby budują prestiż Urzędu Miasta, poprawiają wizerunek miasta jako miasta rodzinnego, przyczyniają się do podniesienia jakości życia mieszkańców
- Dzięki doświadczeniu (60% Klubów działa powyżej 7 lat) Kluby mają cenne zasoby w postaci: procedur, sprawdzonej oferty, kadry, wyposażonego lokalu

- Prowadzący Kluby dobrze znają potrzeby swoich beneficjentów, wykazali szczegółową wiedzę dotyczącą ich potrzeb
- Wykazują elastyczność w dostosowaniu oferty, stałą analizę warunków zewnętrznych, umiejętność dostosowania się
- Refleksyjność dotyczącą tego co przynosi efekty, co się sprawdza, co nie działa
- Kluby pełnią funkcję komplementarną wobec zinstytucjonalizowanych placówek. Ich działalność jest jednym z najlepszych przykładów realizacji dobrej polityki rodzinnej w m.st.Warszawy. (Za: Raport z ewaluacji „Działalność wybranych Warszawskich Klubów dla Rodzin”, UW, 2021r.)
- 94,7% ankietowanych wskazało, że ich odbiorcy to rodziny z dziećmi 0-3 lata- to grupa zazwyczaj „mało zaopiekowana” instytucjonalnie (raport FDDS), więc Klub często jest pierwszym kontaktem rodziny z systemem pomocy w mieście.
- Z jednej strony to ”system przeciwpożarowy”, z drugiej: to bezpieczne miejsce, bez barier, niestygmatyzujące, „nie wstyd pójść do Klubu Rodzinnego”
- Oprócz pomocy, interwencji to wspólna przestrzeń, dobre radosne doświadczenie, zabawa, zaangażowanie w życie, integracja, istotny czynnik- nieodpłatność, dobrze spędzony czas.

### **23. Kluby jako cenne/ważne miejsce dla mieszkańców Warszawy**

- Kluby dla rodzin są pomocne dla młodych rodziców, stojących na progu wyzwania nowych ról bycia matką i ojcem
- ich działania pomagają w budowaniu pewności siebie, wspierają mamy,
- poprzez organizowanie szeregu zajęć i warsztatów oraz udostępniając wspólna przestrzeń podnoszą jakość życia warszawiaków.
- są miejscem które łączy ludzi w podobnej sytuacji, z podobnymi problemami, pomaga wyjść z domu, zapobiega poczuciu bycia samotnym
- to miejsca, gdzie bez względu na budżet można korzystać z zajęć, miejsca czy pomocy; rozwijają pasje i umiejętności beneficjentów, dają szansę rozwoju
- stanowią formę profilaktyki wobec najmłodszych uczestników zajęć ( dzięki uczestnictwu w zajęciach i innych formach działań rodzice mogą otrzymać



pierwsze sygnały np. dotyczące nieprawidłowości rozwojowych u dzieci, uczestnictwo w zajęciach ułatwia adaptację do przedszkola),

- kluby są miejscem integracji dla rodzin, zwiększają aktywność rodzin i zaangażowanie w życie społecznie dzielnicy,
- Ponieważ duża część rodzin w Warszawie nie ma tu naturalnego środowiska wsparcia (pochodzą często z innych miast) to Kluby zastępują im takie naturalne środowisko.

### **3. Wnioski**

Na terenie m. st. Warszawy obecnie działa: 15 Klubów dla Rodzin i trzy konsorcja

To miejsca działające na rzecz środowiska lokalnego, rodzinnego, które służą zaspokajaniu jego potrzeb. Zakres współpracy z rodzinami oraz środowiskiem w jakiej rodzina się obraca jest bardzo szeroki i obejmuje różnorodne działania o charakterze edukacyjnym, wychowawczym, profilaktycznym, dającym szeroko pojęte wsparcie.

Kluby poprzez swoje działania promują pozytywny wizerunek rodziny oraz integrują lokalną społeczność, a ich praca wpływa korzystnie na rozwój rodziców i dzieci.

- **Mocne strony**

1. Kluby bardzo dobrze współpracuje ze środowiskiem lokalnym a tym samym z rodzinami

2. Zakres współpracy jest bardzo szeroki i obejmuje zajęcia, warsztaty o charakterze edukacyjnym, wychowawczym, profilaktycznym, kulturowo – artystycznym i społecznym.

3. Podejmowane są różnorodne działania samopomocowe.

4. Rodzice zdobywają wiele cennych umiejętności, zdobywają wiedzę z zakresu wychowania, metod komunikacji.

5. Realizowanie zadań programu profilaktyki rodzinnej

6. Czynne zagospodarowanie czasu wolnego przez rodziców i opiekunów z dziećmi oraz umożliwienie im uczestnictwa w różnych formach aktywności, zajęciach, warsztatach.

7. Integracja ze środowiskiem lokalnym. Promowanie wielopokoleniowej rodziny.

#### **Słabe strony:**

1. Brak płynności finansowej
2. Trudność w komunikacji z innymi Klubami- podział pomiędzy kluby działające samodzielnie i kluby w „holdingach”, rywalizacja która jawi się mniejszym klubom bez szans, głównie o pieniądze.

#### **4. Bibliografia:**

Analiza polskiego systemu ochrony przed krzywdzeniem (2019), pobrane z:  
[ww.dzieckokrzywdzone.fdds.pl](http://ww.dzieckokrzywdzone.fdds.pl).

Borucka, A., Ostaszewski, K. (2008), Koncepcja resilience. Kluczowe pojęcia i wybrane zagadnienia. Medycyna Wieku Rozwojowego. XII, 2, część I. str. 587 – 597.

Borucka A. (2011), Koncepcja resilience. Podstawowe założenia i nurty badań, Resilience. Teoria–badania–praktyka, W. Junik (red.), Warszawa: Parpamedia,, s. 11–28.

Bowlby J.(2021), Przywiązanie. Wyd.Naukowe PWN

Czub, M. (2003a). Znaczenie wczesnych więzi społecznych dla rozwoju emocjonalnego dziecka. *Forum Oświatowe*, 2(29), 31–49.

Czub, M. (2009). Rola wczesnego rozwoju społeczno – emocjonalnego w genezie indywidualnej podatności na zranienie. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 8(2), 92–110.

Fejfer- Szpytko J., Włodarczyk J., Trąbińska- Haduch M.(2016) ”Rozpoznanie sytuacji matek małych dzieci w temacie depresji poporodowej i zaburzeń nastroju”. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 15(3)

Grzelak S., (red.), (2015), *Vademecum skutecznej profilaktyki problemów młodzieży: Przewodnik dla samorządowców i praktyków oparty na wynikach badań naukowych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Michel, M. (2014). Wzmacnianie czynników chroniących w innowacyjnych oddziaływaniach resocjalizacyjnych w kontekście koncepcji resilience.

Tharmer A., Luijk Maartje P.C.M. Marinus H. van Dzendoorn, Bakermans-Kranenberg M.J., Jaddoe W.V., Hofman A., Vehulst F.C., Tiemeier H. (2016)

Przywiązanie w okresie niemowlęcym i stres rodzicielski a problemy emocjonalne i zaburzenia zachowania u dzieci w wieku 3 lat. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*. 15(3), 40-73.

Program profilaktyki depresji poporodowej, pobrane z: <https://pacjent.gov.pl/program-profilaktyczny/program-profilaktyki-depresji-poporodowej>

Raport z ewaluacji „Działalność wybranych Warszawskich Klubów dla Rodzin”, UW, 2021r.

## **5. Załączniki**

Mapka Klubów dla Rodzin dofinansowanych ze środków m.st. Warszawy.

Dane z roku 2021, maj.